

Skapelse og inkarnasjon III: Konkretiseringer

MF Aarhus januar 2024

Knut Alfsvåg, VID, Stavanger

Repetisjon

- Luthers nominalismekritikk
 - Delaktighet i Guds inkarnatoriske manifesteringer
- Hamanns fornuftkritikk
 - Verden som gudskommunikasjon
 - Språket
 - Politikken
 - Kants gnostisisme

Aktuelle konkretiseringer

- Bibelforståelsen
- Forholdet mellom tro og vitenskap
 - Evolusjonslæredebatten
- Klimautfordringen som teologisk problem
- Debatten om kjønnsforståelsen

Den historiske bibelforskningen

- Den førmoderne forutsetning:
Bibelfortellingenes referanse er virkeligheten forstått som arena for gudsnærvær
- Derfor er leseren en del av tekstens referanse
- 1 Kor 10,6: Det er blitt til sinnbilder (τύποι) for oss
 - Jf. v. 4: Klippen var Kristus
 - Impliserer essensiell likhet

Konsekvenser av modernitetens nominalisme

- Tekstene refererer til historiske begivenheter
- Som i seg selv ikke har kommuniserbar form
- Reiser to problemer
 - Kan referansene til fakta verifiseres?
 - Betyr disse begivenheter noe for oss?
- Akkomodasjon og aktualisering

Rekonstruksjoner på samtidens premisser

- Firekildehypotesen: Det frie individ overfor pretestyrt tradisjonalisme
- Den historiske Jesus-forskning: Det indre menneskets seier over uheldige omstendigheter
- Sekulær liberalisme som teologisk program

Ufeilbarlighetslærens kritikk

- Beholder alle elementer i modernitetens virkelighetsforståelse
- Men avviser kravet om verifikasjon av den historiske referansen
 - Åpenbaringen er ufeilbarlig fordi den er guddommelig
- En arv fra Descartes?

Modernitetskritisk bibellesning

- I liturgien
- I forkynnelsen
- Større forståelse av Bibelen som litterær tekst
- Bibelen er også historisk kilde, men en kirkelig kontekst er denne formen for bibellesning sekundær

Den teknologiske revolusjon

- Det moderne vitenskapelige gjennombrudd
- Teknologisk manipulasjon til medmenneskets beste
- Progressiv herredømmeteologi?
- Forutsetter ånd/materie-dualisme
 - Det materielle har ingen iboende verdi
- Teleologi som avsporing

Teknologi mellom frigjøring og utarming

- Naturen som råstoff uten iboende verdi
- Vi må frigjøres fra tradisjonens naturforståelse
 - for å kunne utnytte naturen til medmenneskenes beste
- Eller må vi gjøre det teknologisk mulige fordi det er mulig?

Å fanges av framskrittsdrømmen

- Vi har nådd langt
- Men har vi mistet oss selv på veien?
- Tror vi på oss selv eller på Skaperen?
- Naturen som kilde til gudsyndyrkelse
- Matter matters!

Forståelsen av kjønn og seksualitet

- Den førmoderne forståelse: Biologisk kjønn som gudskommunikasjon
 - Det salige bytte som rettferdiggjørelseslærens grobunn
 - Konkretiseres ved to av de kirkelige handlinger
 - Ordinasjon
 - Ekteskapsinngåelse
- Forutsetter skapelsesteologiens forståelse av betydningen av det materielle

Den nye kjønnsforståelsen

- Biologi er uvesentlig og kan manipuleres med teknologi
- Den tradisjonelle forståelsen av biologi som vesentlig er undertrykkende
 - Teleologi som avsporing
- Marxismens og den sekulære liberalismens drøm om det frie menneske
- Kritikken er ikke uvesentlig
- Men er den tjenlig som virkelighetsforståelsens forankring?

Frigjøring som overordnet prosjekt

- Feminismen: Det patriarkalske samfunn er undertrykkende
- Skjev teori: Kjønn er undertrykkende.
Kritikken av det heteronormative samfunn
- De to er uforenlige
 - LHBTQ+-ideologien overser grunnleggende forskjeller
- Fellestrekk: Makt fungerer alltid undertrykkende

Er makt alltid undertrykkende?

- Organisering forutsetter alltid maktbruk
- Vi må skille mellom maktbruk som er forankret i sannhet
- Og maktbruk som er manipulerende
- Sannhetens utilgjengelighet som regulerende prinsipp

Tilbake til Platon og kirkefedrene

- Sannhet er alltid forankret i transcendens
- Og formidlet gjennom tradisjon
- Den bibelske overlevering er en presisering av denne virkelighetsforståelsen
- Natur og historie som gudskommunikasjon